

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In Qvibus Singlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Capvt III. Præcederenè infamia debeat omnem inquisitionem specialem, & quare?

urn:nbn:de:hbz:466:1-38601

tionibus, & Cap. licet Heli, de simonia. Crimina autem, quorum nulla est infamia, nulla manifesta indicia, nec semiplena probatio, in iudicio occulta dicuntur. Igitur de his nulla potest fieri inquisitio. Inferius tamen hanc D. Thomae sententiam declarabimus: Interim tamen præmittere oportet, quid sit infamia, quid clamorosa insinuatio, quid manifesta indicia, & quid semiplena probatio.

Quid sit fama.

Infamia igitur est quidam rumor ortus, non à malevolis, sed à probis, & honestis hominibus, sparsus inter multos. Colligitur hæc definitio ex Cap. Qualiter & quando, ll 2. & Cap. Inquisitionis, de accusationibus.

Clamorosa insinuationem pro eodem ac infamiam sumi non pauci Jurisperiti censuerunt: aliqui tamen Auctores putant, ista duo in Jure distingui: ut infamia sit, quando viri probi judicialiter testantur, esse talem rumorem & famam de tali crimine, inter viros probos & honestos sparsam: clamorosa verò insinuatio sit vox totius populi, vel publicus rumor inter multos extra iudicium sobortus.

Infamia à viris & honestis provenire debet.

Dixi autem infamiam, non à malevolis & maledicis ortam, sed potius à viris probis, & honestis. Ad probandam infamiam duo sufficiunt testes, ut omnes uno ore fatentur: hi tamen non debent testari, se ita audivisse à majori parte populi: sic enim vix unquam posse infamiam probari, ac proinde modus iste procedendi esse inutilis: sed satis est (ut bene P. Lessius advertit Lib. 2. de Just. & Jure, cap. 29. dub. 16. secutus Baldum, & Julium Clarum, alioque Jurisperitos) ut testentur, se ita publice audivisse, vel ita passim dici: debent tamen nominare à quibus audierint, ut sciatur, famam ab honestis, & probis viris oriri, testesque non fingere: unde si non nominarent eos, verè non probarent famam in criminalibus.

Indicia sunt circumstantiæ, ex quibus prudenter, & rationabiliter solemus de actionibus, operibusque fratrum nostrorum judicare. Quapropter indicia à Jurisperitis generatim vocari solent ea omnia, ex quibus potest aliquo modo colligi, quis sit Auctor criminis, ut fama, suspicio publica, testimonium unius vel plurium, confessio Rei, & similia: & cum indicia varia, & multiplicia esse soleant, de his, quæ necessariò prærequiruntur ad inquisitionem specialem, inferius dicemus.

Quid sit semiplena probatio.

Demum semiplena probatio est unius testis oculati, & jurati, omnique exceptione majoris testimonium. Oculati, quia testis ex auditu solo nullam efficit probationem, nec plenam, nec semiplenam, ut inferius dicemus. Jurati, quia testis sine juramento non facit fidem in iudicio. Addimus ulterius, omni exceptione majoris, id est, quod nullum pariat defectum, ob quem possit à testimonio ferendo jure repelli. Secus igitur de his tribus necessariò ad inquisitionem specialem prærequiritis, suo ordine, & loco disscremus.

CAPUT III.

Præcedere infamiam debet omnem inquisitionem specialem, & quare?

Communis est DD. sententia, iudicem non posse contra aliquem instituire inquisitionem, nisi præcedente infamia Auctoris ejusdem criminis, & delicti. Dixi tendentem ad punitionem; quia ad malum impediendum, ut quando v. g. agitur de beneficiorum, & officiorum collatione, vel de matrimonio contrahendo, omninò licitum est inquirere de impedimentis, vel de vita moribusque particularibus personarum, & an de ipsorum moribus, aut delictis præcesserit infamia: debent tamen (tunc delectus, si qui sint, Superioribus secreto aperiri, & quantum fieri potest, sine famæ læsione.

Hæc sententia, quæ tam Theologis, quàm Jurisperitis est communis, probatur expressè Cap. Inquisitionis, §. tertia, de accusationibus, ubi dicitur: Ad hoc respondemus, nullum esse pro crimine, super quo non laboret infamia, seu clamorosa insinuatio non præcesserit, puniendum: quinimo super hoc depositiones contra eum recipi non debere, cum inquisitio solum fieri debeat super illis, de quibus clamorosa aliqui præcesserint. Et Cap. Qualiter, eodem titulo. Sicut accusationem legitimam præcedere debet inscriptio, sic & denunciationem charitativa monitio, & inquisitionem clamorosa insinuatio præcedit. Idque probatur ibidem exemplo villici Evangelij Luca 16. qui primò infamatus est apud Dominum suum, deinde dicitur ei: Quid hoc audis de te: Redde rationem villicationis tuæ. E. exemplo Sodomorum Genes. 18. de quibus Dominus ait: Descendam & videbo, utrum clamorem, qui venit ad me, opere compleverint.

Id autem non contemnendis rationibus probari potest. Et primò. Nam jus humanum quoad fieri potest, intendit bono communi cum minima jactura bonorum privatæ personæ, sive Civium providere. Inter bona verò temporalia præcipuè numeratur fama, quæ non parum læditur eo ipso, quod de alicujus delicto apud alios inquisitio fiat; quia merito quisque possit conqueri sibi fieri injuriam, si de vita propria juridicè inquireretur, cujus alioquin fama integra est; quia per hujusmodi inquisitionem redditur suspectus apud alios. Quare merito jura humana decernunt, nullatenus à iudice fieri debere inquisitionem de aliquo, donec ejus fama aliquo pacto aliunde sit perditæ.

Probatum deinde. Quia licet regulariter utilis sit Republicæ criminum punitio, id tamen absolutè verum non est, quando crimina sunt occulta, & nullus est accusator verus, vel fictus; tunc enim utilior est Reipub. sive Religioni conservatio famæ, & honori subditorum consulere, quàm intempestiva punitio, quæ sæpè turbatur Republica, & Cives maximis bonis, nempe honore & fama privantur.

Demum

Demum probatur. Quia iudex, ut optime probat D. Thomas 2. 2. q. 76. art. 3. contra neminem potest via inquisitionis procedere, quando nullus est accusator formalis, vel virtualis. Sed via inquisitionis nullus est accusator formalis, ut supponimus ex dictis. Debet igitur esse tunc aliquis virtualis, qui suppleat vicem formalis accusatoris. Virtualis autem accusator nullus alius esse potest, nisi infamia, expressa iudicia, aut semiplena probatio, quae aequivalent accusatori formalis, ut communis DD sententia tenet. Igitur sine aliquo horum, praecipue sine infamia, occulta crimina iudex inquirere non potest.

Unde fit, non sufficere, ut duo vel tres iurati testes affirment, se vidisse Petrum tale crimen committentem, ut exprimitur in Cap. Inquisitioni; quia adhuc crimen est occultum, ac proinde minimè per inquisitionem specialem est procedendum, sed necessariò requiritur, ut rumor sparsus sit per maiorem partem viciniae, Collegij, vel communitatis, in qua Petrus v.g. commoratur, ut dicatur ipse ibidem infamia laborare, ut capite procedenti annotavimus.

Notandum verò existimo, non esse juris divini, aut naturalis, sed positivi humani tantum, ut non fiat inquisitio sine praevia infamia Auctoris. Ita post Magistrum Soto tenet P. Lessius lib. 2. cap. 29. disput. 15. & P. Valencia 2. 2. q. 14. disput. 5. puncto primo. An verò iudicia, & semiplena probatio habeant eandem vim ad inquirendum, ac infamia, inferius explicabitur.

Dubium tamen oriri potest, an ex assertione iudicis dicentis, dum procedit ad inquisitionem, famam publicam praecessisse, eo ipso credatur infamia probata, an verò necessarium sit, quod speciatim ipse iudex prius probet hanc famam praecessisse, saltem per duos testes? Aliqui distinguunt inter iudicem ordinarium, & delegatum, & affirmant, quod delegatus iudex non potest inquirere, nisi prius probata sit fama saltem per duos testes, & quod ordinarius iudex, qui ex mero officio procedit, potest, ut sunt Generales, & Provinciales; sufficit enim ut extrajudicialiter constet de fama, ut aperte docet Julius Clarus quest. 31. versic. fama publica praecedente. Franciscus tamen Aretinus in Practica sua criminali, cap. 14. quamvis existimet esse valde utile saepe expedire, quod probeatur infamia, antequam inquisitio instituat, non tamen censet esse de necessitate, neque in iudice ordinario, neque in delegato probari infamiam priusquam inquisitio instituat, sed sufficere, quòd saepius pervenerit ad aures ipsius iudicis, ut aperte loquitur textus in Cap. Qualiter, & quando, in illis verbis: Si per clamorem, & famam ad aures Superioris pervenerit. Et cum utatur verbo illo Superioris, quod convenit etiam iudici delegato, clarè comprehendit tam iudicem ordinarium, quam delegatum.

Demum circa hanc inquisitionis materiam notandum est, quod si aliquando ad manus Superioris deferatur littera denuntiatoriae, aut infamatoriae nemine Auctore subscripto, nullo modo debet, neque potest inquirere, nisi praecedat infamia. At si mihi littera neque infamiam, neque indicium contra ipsam denunciat.

Ibidem. a Jesu. Oper. Tom. 1.

tum continet. Ita concludit Julius Clarus in Practica criminali, quest. 5. & cum eo omnes fere Scriptores. Quod etiam intelligendum est, etiam si in ipsis litteris notificati essent testes de ipso delicto informati; quod quidem antea confirmatum fuit Decisione Summi Pontificis in Cap. Inquisitionis, extra, de accusationibus, ubi exprimitur prohibetur, ne fiat inquisitio ad eorum postulationem, qui clam schedulas ad aliorum infamiam tendentes proferunt, eisque rei ratio redditur à Panormitano; cum schedulae proreus infamiam non praesferant, ut habetur eodem tit. de accusationibus, Cap. Finali. Quare neque à fortiori id poterunt praestare litterae delatores sine crimine.

CAPUT IV.

Casus excepti, in quibus absque infamia iudex inquirere potest.

Ab hac communi regula Auctores excipiunt aliquos casus, in quibus iudex ad inquisitionem specialem contra aliquem procedere potest, non procedente aliqua infamia, quos refert Bartol. l. 2. §. si in publico. ff. ad legem Juliam, de adulteris. M. Soto, de regendo secreto, membro 2. q. 6. Et omnes fere Commentatores D. Thomae 2. 2. quest. 69. artic. 2.

Primus casus est in crimine haereticis, & apostaticis. In his enim etiam sine infamia inquiri potest, ut communiter docent DD. in Cap. Qualiter & quando, de accusationibus, & aperte constat ex Cap. Communicavimus, §. Adjuvamus, de haereticis, & l. Apostatarum 4. C. de apostatis. Et ratio est, quia bonum publicum praefertur semper debet bono privato: cum autem haec crimina maxime noxia sint Republicae (ab ipsis enim semper eminet ceteris alijs periculum eversionis) si, ut bonum publicum sit praefendum bono famae alicujus particularis.

Secundus casus. Quando committitur crimen laesae majestatis, ut conspiratio in Principem, traditio Civitatis, falsificatio monetae, &c. ut clarè constat in Extravagant. Ad reprimendam, de haereticis, quae habetur in Jure civili in fine voluminis. Inter hos casus merito annoverantur omnia crimina atrociora, quibus (ut vidimus Tractatu primo, cap. 13.) poena mortis etiam atrocis imponitur, in quibus non solum (ut Julius Clarus advertit, adductus praedicto cap. ut supra) infamia non requiritur, verum etiam multae aliae solemnitates etque substantiales, & de jure communi requisitae omitti solent.

Tertius. Quando frequentantur furta, homicidia, vel latrocinia, similiaque crimina, & delicta, quae Communitatibus nocere solent. Haec enim aperte sunt in damnum communem & tenentur iudices inquirere, & prohibere sine alia personae particularis infamia praecedente.

Quartus est evidentia delicti, nam delictum manifestum & notorium sufficiens est, ut iudex sine alia infamia personae ad inquisitionem specialem descendat.

Quod 2

Quin-

TESU
Spirit.
II

III
debeat om
m specia
re?

ntia, iudicem non
stingere inquisitio
d criminum proba
tia Auctoris epu
tendum ad p
iendum, ut quom
, & officium
o contrahendo
de impedimento
claribus person
ibus, aut delictu
tamen tunc delictu
secretis aperit, de
lesione.

Theologus, quon
probatur exprimit
accusationibus, ubi
um esse pro crimi
seu clamore facti
: quoniam super
on debet, cum
tu, de quibus ubi
Qualiter, eodem
a praecedere debet
aristoteli mon
onatio praecelso
villici Evange
est apud Do
id hoc autem de
i exemplo So
Dominus aut
em, qui venit ad

lis rationem
jus humanum
no communi
privatae perso
er bona verò
ama, quae non
icu jus delicti
eritò quilibet
de via popu
liquoq; fama
inquisitionem
te merito ju
a iudice fieri
onec ejus fia

regulariter
icio, id est
do crimina
veritas, vel
sive Reli
ubditorem
o, quae saepe
mis bonis,

Demum